

Fra Justin-Rafo Medić i fra Dionizije Juričev, član južno-hrvatske franjevačke provincije Sv. Jerke, studirali su teologiju u Sieni, Italiji. Tu su se upoznali s dr. Antom Pavelićem, koji je u tom gradu živio. Fra Dioniziju je njegov provincijal dozvolio, da ide služiti kod Pavelića. Svjetski protu-hrvatski tisak pri optuživanju hrvatskih svećenika – posebno franjevaca – i njihova tobožnjeg ustašovanja, to su povezivali s ovom dvojicom.

Koliko se sjećam – ali nisam stoposto siguran – da je skoro u isto vrijeme fra Anzelmo Čulina zapitao dozvolu od Provincijala da mu dopusti da bude vojni kapelan. Provincijal mu nije dao dozvolu. I fra Anzelmo je napustio franjevački Red kao i provinciju i postao biskupijski svećenik. Znam, da je za vrijeme rata služio kao vojni-ustaški kapelan u Poglavnikovim tjelesnim združenjima.

Međutim, kad je dr. fra Radoslav Glavaš upitao provincijala fra Krešu da mu dâ dozvolu, da bude pročelnik u ministarstvu bogoštovlja, provincijal mu je dopustio bez ikakve poteškoće. Ta je služba uglavnom spadala na svećenika. Što više, i za vrijeme Karađorđevića Jugoslavije, ta je služba postojala koju je za katoličku Crkvu obnašao bosanski franjevac A. Čičić. Fra Radoslav je stanovao u franjevačkom samostanu na Kaptolu za vrijeme svog službovanja. Početkom svibnja 1945. godine i on se povukao s hrvatskom vladom i vojskom u Austriju. Odatle je povraćen u Zagreb. Tu se vodio tobože neki sudski proces protiv njega i konačno je bio osuđen na smrt strijeljanjem. Za vrijeme svog službovanja u Zagrebu, znao je povjerljivo reći, da mu je žao, da se je ikada upustio u politiku. Bio je uvjeren, da je za nj bila knjiga, studij i pisanje.

Uz fra Radoslava Glavaša još je preuzeo državnu službu – koja je bila potpunoma različita od fra Radoslavove – dr. fra Branko Marić, koji je završio konzervatorij u Beču. On je preuzeo službu u sarajevskom Muzeju za etnografiju. On se ovim bavio dok je još bio profesorom na Širokom Brijegu. Već početkom 1945., on je napustio Sarajevo i došao u Zagreb. Tu je živio do povlačenja u svibnju 1945. godine. Odatle je otišao u Sloveniju, a iz Slovenije iza svršetka rata prebacio se preko Kopra u Goricu, Italija. Proveo je par godina u Italiji. Tu je bio

zaposlen za fotografiranje. Iz Italije je otišao u Madrid, Španjolska. Pred njegovu smrt hercegovačka ga je provincija prebacila u Zürich, Švicarska. U izbjeglištvu je bio usko povezan s dr. Pavelićem i bavio se politikom. Predbacivali su mu, da je postavljao hrvatske izbjegličke vlade.

Hrvatska vlada je tražila od hercegovačke franjevačke provincije, da dodijeli nekoliko fratara koji bi bili ili domobranski ili ustaški vojni kapelani. Provincijal je zadovoljio toj potražnji, imenovavši fra Berislava Mikulića domobranskim vojnim kapelanom, da vodi brigu oko vojne bolnice u južnom logoru, u Mostaru. On je stanovao u samostanu u Mostaru i imao je čin domobranskog satnika. Kasnije je također imenovan vojnim kapelanom fra Dane Čolak. Očito je da je provincijal smatrao da su prvotno biskupijski svećenici pozvani, da budu vojni kapelani, jer su franjevci-redovnici obvezani na zajednički život – “vita communis”. Krajem rata, pred samo povlačenje, još su neki fratri služili u svojstvu kapelana, kao fra Tugomir Soldo, pa fra Blago Karačić i drugi. Ovi su se brinuli ne samo za duhovne potrebe vojnika nego i civila koji su se zajedno povlačili s vojskom. Dr. fra Vendelin Vasilj i dr. fra Mladen Barbarić bili su zaduženi za izbjeglice u sjevernoj Hrvatskoj. Izbjeglice su stalno pristizale iz južne Hrvatske, pa se moralo brinuti za nje.

Kako se tokom rata, osobito krajem rata, u nekim predjelima Hrvatske ratovalo na čisto hajdučki način, našle bi se harambaše koji bi organizirali svoje čete pa su tako branili sebe i svoje od partizana. To je bila najobičnija samoobrana. Na hajdučke podvige partizana odgovaralo se hajdučki. Tako su partizani napadali veliko selo Rakitno, gdje je bio župnik fra Berto Dragičević. On je organizirao miliciju u svojoj župi, pribavio si nešto oružja, i tako se branio od partizana. Ne znam, koliko je imao milicionara. Također ne vjerujem, da je za taj podvig tražio dozvolu od provincijala. Čak se proglasio i pukovnikom. Ne znam, da li je sâm sebe promovirao u taj čin, ili mu ga je netko zaista dao. Uostalom, ovo ratovanje nije bilo nešto novo na našim terenima, jer su i za vrijeme Bečkih ratova (1683–1696) neki svećenici sudjelovali u borbi protiv Turaka pri oslobađanju hrvatskih krajeva, kao na primjer fra Luka Imbrišimović, pop Mesić i drugi. Također u prošlom stoljeću u Hercegovini don

DR. IVO SIVRIĆ, O.F.M.

KRVAVE GODINE

Odbljesci uspomena jednoga od preživjelih

Z I R A L
Chicago-Mostar
1996